

Є.Є. Дмитрієв, аспірант
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

ФІНАНСОВІ ІНДИКАТОРИ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ЯК ПОКАЗНИКИ ЇЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

На сучасному етапі розвитку економіки особливо гостро постає проблема досягнення конкурентоспроможного стану банківської системи України, що неможливо без забезпечення її фінансової безпеки.

Фінансова безпека банківської системи є складовою національної фінансової безпеки. У вітчизняних нормативних документах фінансова безпека розглядається як такий стан бюджетної, грошово-кредитної, банківської, валютної системи та фінансових ринків, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання.

Безпека банківської системи посідає одне з центральних місць у національній фінансовій безпеці, оскільки банківській системі відводиться одна з провідних ролей в економічній системі як такій, що забезпечує поточні трансакції між основними економічними агентами, акумулювання заощаджень основних економічних агентів і сприяє інвестиційній активності. Обсяг та якість перерахованих функцій істотно впливають на стан економіки в цілому та її фінансової системи зокрема. Саме слабкість банківської системи є фактором, що обмежує потенціал подальшого економічного зростання, насамперед через обмеження інвестиційної активності внутрішніх і зовнішніх інвесторів.

Тому особливо гостро постає питання фінансової безпеки банківської системи. Найбільш розповсюдженим методом контролю за фінансовою безпекою є використання індикаторів. Згідно з нормативними документами в Україні використовуються такі індикатори фінансової безпеки банківської системи: по-перше, питома вага довгострокових кредитів у загальному обсязі кредитів, наданих комерційними банками, – значення даного індикатора не повинно бути менше 30 %; по-друге, рівень середньої процентної ставки кредитів комерційних банків відносно інфляції не повинен перевищувати 5 %; по-третє, частка іноземного банківського капіталу в загальному обсязі банківського капіталу не повинна перевищувати 30 %; по-четверте, обсяг кредитування банками реального сектора економіки повинен бути не менше 30 % від ВВП.

Окрім зазначених вище індикаторів, у міжнародній практиці використовуються й інші показники, наприклад, оптимальний рівень для країн, що розвиваються, відношення сукупних активів банківської си-

стеми до ВВП повинно становити 80-100 %; по-друге, середні строки залучення та розміщення коштів – кредитів і депозитів – повинні бути приблизно рівними, в іншому випадку ризики трансформації капіталу за строками можуть перевищити допустимий рівень, або чисті іноземні зобов'язання банківського сектора досягнути такого рівня, що значна зміна курсу національної валюти становитиме загрозу для банківського сектора.

Ще одним показником, який характеризує безпеку банківської системи, є рівень її концентрації. За принципом Парето, на 20 % банків має припадати 80 % активів (чи капіталу) банківської системи в цілому. Якщо це співвідношення дотримується або наближається до цієї величини, то це визначається як нормальний рівень концентрації. Неоптимальність означає, що при переважанні малих і середніх банків банківська система не може активно впливати на економічний розвиток, а при переважанні великих – значна ймовірність концентрації ризиків і виникнення банківських криз.

Таким чином, виконання банківською системою наведених вище нормативів забезпечить не тільки підвищення її фінансової безпеки, а й посилення її конкурентоспроможності, і, як результат, – підвищення національної безпеки в цілому.

*Д.М. Дмитренко, аспірант Інституту політології та права
Національного педагогічного університету
імені Михайла Драгоманова*

УГОДА БАЗЕЛЬ II ПІСЛЯ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

На нову редакцію угоди про капітал, так званий Базель II, поклалися великі надії. Базельський комітет суттєво оновив практично всі складові початкової редакції угоди, врахувавши досвід попередніх фінансових і банківських криз. Це давало надію на те, що в майбутньому вдасться не допустити їх повторення за рахунок попередження негативного розвитку подій ще на початкових стадіях. Але розвиток світової фінансової кризи показав, що дана угода вже не відповідає сучасним вимогам і потребує перегляду.

Треба відмітити, що і Базельський комітет розуміє необхідність внесення відповідних корегувань до стандартів Базеля II від 2004 року. Так, після заяв окремих економістів щодо необхідності скасування даних стандартів Базельський комітет у середині січня 2009 року випустив цілий пакет документів рекомендаційного характеру, спрямованих на вдосконалення існуючих стандартів банківського регулювання.

Комітет визначив дві групи недоліків, які потребують термінового усунення. Насамперед мова йде про ризики, що властиві торговельно-